

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo administracija in ekspedija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljanje velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Sedanje države.

A kaj uči materijalizem o državi in o njeni razmeri proti drugim družbam in proti posamnemu človeku?

Princip in podlaga vsemu uku njegovemu sta sledeča stavka:

1. Država je Bog; ona je absolutna, vsemogoča. Ona je vir vsega prava občnega in privatnega; ona nima namena zunaj sebe, ampak v sebi.

2. Njen namen je, kolikor mogoče pomnožiti in povečati obče dobro in kolikor moč pomanjšati obče slabo; pa kaj je obče dobro in slabo, to določuje ona sama. V spolnovanje tega namena dovoljeni so ji vsi pomočki, zato ona nima pri svoji delavnosti nikakove postave, razun občne koristi.

To sta glavna uka moderne državne umetnosti; na vsih krajih gleda iz njih golo brezboštvo, najostudnejši materijalizem. Iz njih izpeljujemo vse druge uke, ki imajo z njimi vred isti pečat nevrednosti in hudobnosti.

Kako se obnaša država nasproti veri sploh?

Materijalizem ne pozna vere; on veruje to, kar zgrabi z rokami; česar ne sprejme s počutki, to njemu velja toliko, kakor da ne bi bilo. To je njegova vera, če smemo to sveto ime skruniti s takovim razlaganjem. Zato tudi njegova država ne pozna vere, kot take; ona je absolutno brezverska in zato ji je tudi sami na sebi vse eno, kakošne vere so njeni podložniki, ali so židje ali pagani, ali muhamedanci. — A ona spozna, da je vera potrebna za prosto ljudstvo v njeni lastni prid; kako

bo vladal materijalizem brez vere! Saj vendar vsi ne morejo biti brez dela, vsi ne morejo uživati; eni morajo se truditi, da prežive one, ki vodijo državo, in sami v resnici žive po epikurskih pravilih svojega uka; in takim potreba je vere, če ne, ne bi hotli trpeti in delati. Socijalizma, ki nič družega ni, kakor dosledni liberalizem, se ne boji nikdo bolj, ko moderna država, in njemu nasproti potrebna je vera. — A kakošna mora biti vera? Taka gotovo, da vgaja gospodujoči sistemi; nesamostalna, priliznjena, popolno v rokah državnih; oddelek njene policije, pomoček, kterega porabi po lastni volji v lastni prid. Kar je čez to, zato nji ni mari.

Kaj pa verske družbe?

Kar velja o veri sploh, velja o verskih družbah. Če se strinjajo z državnimi načeli, z njeno koristjo, ostanejo naj, še prav prijetne so; vsaj ji mnogotero služijo. A da bi se gibale prosto, tega država ne more dovoliti, če noče zanikati svojih načel. Dokler so sredstvo v njenih rokah, jih čuva, jim pomaga ali jih pusti vsaj pri miru; ako pa ji nočejo peté lizati, potem „Crucifige, crucifige!“ I taka verska družba, ki se razteguje vstanovljena neposredno od Boga samega čez ves svet, obsega vse narode in ljudi, je katoliška cerkev. Ona ne more biti odvisna od nobene zemске moči, toraj tudi od države ne; to bi bil njen pogin; in to je vzrok, zakaj jo tako črti sedanji državni absolutizem, zakaj jo tako preganja. On čuti, da se v tem boju gre za njegovo bitje ali pogin, da mora zmagati ali propasti; in zato bojuje se z vsemi močmi in z vso potuhnjenostjo, hudobnostjo, s katero ga navdaja njegov oče sam, peklenski sovražnik vsega dobrega.

In npravnost, kaj je ona državi?

Tudi npravnost ni nič materijalnega in zato tudi nje ne pozna država; njen namen je pomnoževanje dobrega in pomanjševanje hudega, a to dobro in to hudo ni ono, o kterem govori krščanska npravna (morala), kajti tega razločka materijalizem ne pozna. Njemu je dobro, kar vstrega človeški nižji naravi, njegovi čutnosti, njemu je dobro vžitek in bogastvo, s kterim se kupi vžitek; in hudo mu je trpljenje in revščina in glad in čednost, ktera zahteva zatajevanje. To hudo in to dobro pozna tudi država in tem pojmom podobni so pomočki, kterih se poslužuje v svoj namen. Ni je toraj npravnosti v našem smislu, ni npravne zveze, ni npravne postave, ni ga razločka med dobrim in hudim; in zdaj, kteri razloček ostaja nam še med človekom in živalijo? No, pa vsaj to spozna materijalizem sam, vsaj mu nič bolj ni pri srcu, za nobeno reč ne skrbi več, kakor da bi dokazal bližnjo med človekom in živalijo, da bi dokazal svojo sorodnost z opicami in enako brezumno živino. Sit sibi! — I npravnosti tudi ne priznava pri svojih podložnikih; zato država kaznujoča hudodelca ne zastopa maščevalne pravice, ampak to stori le v lastni prid, ker je prestop njenih postav poguben lastnemu obstanku; zato tudi odpravlja po moči smrtno kazen, ker ima hudodelnika le za uda državnega, kteri ji nikakor ne more koristiti, če ga vsmrti. — Država tudi ne pozna dobrotnosti, ko čednosti, ker ona čednosti sploh ne pozna; zato vpeljala je davek za revne, posilno skrb za nje, ker je njena korist, da si kolikor mogoče število delajočih moči — in le to so ji ljudje — ohrani.

(Dalje sledi.)

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

(Dalje.)

Suženj postane trinog, in trinog suženj; tako se vse poravná. Viša oblast vseh je: sužnost vseh v prid majhnega števila. Med tima dvema sistemoma, ki vodita po nasprotnih potih do istega cilja: do sužnosti in ljudskega pogina, nahaja se katoliški sistem, kteri, zametaje punt in nered, uči, da se nasproti tlačenju posebno pri veri stavlja le pasivni upor in aktivna pokorščina. Pasivni upor je oni, pri kterem se podložnik protivi, ravnati se po človeških postavah, ki nasprotujejo pravičnej vesti in božjim zapovedim. Ustavljanje pa je pasivno, to je, človek prenaša častipolne težave svojega izpovedanja, ne da bi se poslužil materijalne sile; kajti Jezus Kristus je rekel: kdor rabi meč, da odstrani versko tlačenje, poginil bo pod mečem. To se pravi: verskega tlačenja ne sme telesna moč in sila odstranjevati — v celó duševnem boju ne sme se rabiti materijalno orožje, ki nas še po

zmagi vničiti more; ampak mora se duševno, nevidno orožje sukati; stanovitnost v veri, krotkost, strpljivost in molitva, orožje, kojega vspeh je tako gotov, kakor njegova raba plemenita in krščanska. Kadar gre za spoznanje prave vere, premagati je laglje preganjalca, ako človek dá lastno krv, nego ako hoče njegovo prelivati. Mučenik v grobu je trinogu strašnejši, nego vstajnik, ki se mu z oboroženo roko vstavlja na bojišču. —

A ne zabimo, da katoliška vera, ko zapoveduje pasivni upor proti oblasti, ki zaničuje vest in vero, podaja tudi nauke o aktivnej pokorščini; da dopušča, kedar tirja: potrpežljivo se ustavlja, tudi pokorščino človeku, ki naj bi deloval, da se odtegne krivici. To se pravi, med tem, ko zametuje katoliška vera ustajo, ne brani delovanja, truda; kedar ona neče, da bi se s silo ustavljali, ne prepoveduje nijedne reklamacije na potu postavnosti in pravičnosti. Dokler hoče, da spoštuje podložnik pravice više oblasti, ne tirja, da se odpove svojim. Isti Pavel, ki je tako goreče pridigal pokorščino

do postavne oblasti, kot od Boga postavljene; opustil vendar ni apelirati na cesarja zaradi krivičnega trinoštva niže sodnije. Opustil ni, opirati se na svoje pravice in privilegije kot rimski državljani. Ako torej tirja katoliška cerkev vdanost od tlačenih podložnikov, ne misli s tem, da bi se odpovedali svojej človeškej osebnosti in se kot mrtve stvari podvrgli krvoželjnjej trmi trinogov; priporoča njim, da edinijo z razumno vdanostjo kot podložniki pametno vdanost kot ljudje. In ko zagotavlja ta sistem oblasti pokorščino, ne posvetuje nje kot postavne, pravične, nego dovoljuje: reklamirati proti tlačenju in zedinja dostojnost človekovo z društvenim redom.

Ta nauk spolnoval je O'Connell v besedi in dejanji. „Kdor vam pridiguje ustajo, vas izdaja“, rekel je svojim Ircem. A kedar je opominjal narod k redu in postavnosti, varoval in vzdrževal je v ljudstvu čut njegove dostojnosti in neodvisnosti. Mogli ga niso nikoli obdolžiti nepostavnosti, da so se njegovi nasprotniki še tako napenjali. Vržen je bil sicer v

Nove premembe pri političnih vradih.

(Govor Hohenwartov. Konec.)

Grof Hohenwart je 17. t. m. končal svoj govor; zahvalivši se zbornici, da mu je dovolila govoriti, pretresal je nižje vrade in občine, ki svoji nalogi nikakor niso kos. „Toda krivico bi delali občinam, je rekel, če bi jim zarad tega kaj očitali. Kar pri nas, to so skušili tudi po drugih deželah in nobeni državi se še ni posrečilo samoupravo nasloniti na občine. Iz tega pa jaz ne sklepam tega, kar naš odsek. Ta hoče vse, kar občine ne morejo izvrševati, izročiti državi. Jaz pa bi raje občinam prepuščene opravke izročil bolj zmognim zastopnikom samouprave. To bi ne bilo ravno tako težko, ker imamo v davkarskih in sodnijskih okrajih primerno razdelitev, ki bi bila tudi za gori omenjeno reč pripravna. Čudno je, da po enoglasni sodbi vsih občine niti po svojem obsegu niti po denarnih močeh niso zmogne, da bi pričele primerno upravo, da so si pa v kljub temu vedno še prizadevali občinam izročiti samoupravo in jim dati tisto zvezo, ktere nimajo, da bi ustanovili samoupravo. Namesto da so srenje vravnali po upravnih določbah, bi bili upravo vravnali po okolšinah. (Dobro na desni.) Tako so delale druge države; na Angleškem so samoupravo izročili grofijam, na Pruskem okrajem in pri nas bi bili to nalogo prav lahko sprejeli davkarski in sodnijski okraji. To bi bilo tem laglje, ker so v teh okrajih že državne gosposke, ki bi se bile s samoupravnimi prav lahko ravno tako zedinile, kakor sem omenjal o višjih gosposkah. To je jako koristno. Srenje ostanejo pri svoji pravi nalogi, pri gospodarskih in domačih rečeh in imajo pri politični upravi le nekako takšno veljavo, kakor hišni oče pri družinskem posvetovanju.

Politična samouprava bi se nasložila na rame, ki bi jo mogla nositi in bi imele tudi več denarne moči, kakor manjše občine. Umetna okrajna glavarstva bi bila odstranjena, in z ustanovljenjem samouprave v davkarskih in sodnijskih okrajih bi prišli ljudje s prvo politično gosposko v tesnejo zvezo. Zadostevalo bi manjše število vradnikov, uprava bi se zljajšala, samouprava in državno nadzorništvo bi se ustanovilo. To podobo sem si naredil o premembi političnih vradov, in sem jo hotel tudi vam narisati, da ne bodem imel nobenega očitjanja. Ni mi mar, da bi bilo to popolnoma, in dobro vem, da je v moji razpravi mnogo pomankljivega. Hotel sem obrav-

navati le glavna načela, ki jih pa ne moremo tukaj vsestransko obdelati. Napačno bi bilo to danes omejiti, ko se zamore na razne načine rešiti. . . Konečno omenja še težav, ki se rešitvi omenjenega vprašanja pripisujejo. To je najprvo razdvojena oblast med državnimi in deželnimi zbori, ki nobeni teh dveh skupščin ne dopušča več primerno rešiti. To pa hudo obsojuje vstavo. Če nimamo skupščine, ki ima v tako važnem vprašanju govoriti zadnjo besedo, je to naj bolji dokaz, da ta vstava našim potrebam ne zadostuje. Še bolj kakor oblasti nasprotuje ta težava določbam državnega zbora. Odsek trdi, da ima državni zbor brez dvoma pravico vredovati upravne gosposke. Pa oglejmo si dotične določbe natančneje. Vstava govori, da glavna načela vravnave sodnijskih in upravnih gosposk ima vravnati državni zbor. Če se beseda „glavna načela“ razlaga v nasprotju z jezikoslovjem in se jim daje pomen, po katerem vsa reč spada pod oblast državnega zbora, to še ni postava, ampak le nekaka navada, ali bolje razvada, ki se zamore zopet opustiti. Če bi tedaj slavni zbor besedo „glavna načela“ tako tolmačil, da bi se izvršitev prepustila deželnim zborom, bi bile vse težave odstranjene; centralisti bi pač trdili, da je edinost uprave v nevarnosti. Povedal sem pa v prvem delu svojega govora, kako edinost umem, in kako visoko jo čislam, a tukaj bi bilo to le nekaka beseda, odmenjena tistim ljudem, ki takih besed potrebujejo, da vedo, zakaj da se vneajo. Če si po vrsti ogledamo notranjo upravo raznih držav, videli bomo, da nobena država nima enake vravnave v vsih svojih delih, da je tudi Avstrija prej ni imela, in da Prusija novo organizacijo dela le za nektre svoje kronovine, ne da bi bile države vsled tega zgubile svojo vnanjo veljavo ali notranje blagostanje. Tedaj mislim, da imajo tisti učeniški državnoznanstva prav, ki trdijo, da državna volja mora biti edina, da se pa v raznih delih zamore izvrševati po raznih organih. Avstrija ne bi nič zgubila, če bi novo upravo tako vravnala, imela bi pa ta dobiček, da bi jo primerila razmeram deželnim in bi ne bila v nevarnosti zadovoljnost enega dela pridobiti si z nezadovoljnostjo drugega. (Dobro na desni.) Predloga ne stavim nobenega; hotel sem le dokazati neprilichnost in, če smem tako reči, nedostojnost predlogov odsekovih ter zbornico opozoriti na nektre reči, ki se ne smejo prezreti. Način, kako se s predlogi naše stranke ravna, pripravil me je, da ne stavim nobenega predloga. Žalibog, le

ječo, a zakonov ni oskrnil. Napadal je z vso svojo močjo zmote protestantizma, a prizanašal osebam in ni poznal kot kristijan in zasebnik sovražnikov. Ker je žrtvoval vse za svojo ljubljeno Irsko, skrbela je ta za njegove dohodke. Vsled tega prostovoljnega narodnega tributa pridjala mu je protestantska ošabnost ime: „ubožni kralj“. Revna, obžalovanja vredna nespamet, ki ga je menila zasramovati, v resnici pa najviše slavila. Kajti, ktero vladarstvo je lepše od onega, kojega tribut se ne plačuje iz nevoljnega straha, nego iz proste, ljubezni polne žrtvovalnosti? Ktero vladarstvo je slavnejše od onega, kojega meč je pero, kojega topovi jezik, kojega dvorniki so ubožci, stražniki ljubeznjiva srca ljudstva? Ktero vladarstvo je dobrotljivejše od onega, ki, ne da bi solze vzročevalo, jih le suši, ki, ne da bi prelivalo krv, jo le vstavlja, ki ne žrtvuje življenja, ampak ga le rešuje, ljudstva ne ponižuje, marveč iz praha povišuje, ne kuje verig, ampak le razbija; ki vedno hrani red, mir, slovo; ne da bi se drznilo skruniti svobodo? Kje je

vladar, ki ne bi se moral srečnega imenovati, ako bi tako vladaril? O takem vladarstvu smemo gotovo reči, kar se o Salomonu pravi — da se ničesar njegove velikosti, blešku, slavi in sijajnosti prisposodobiti ne more: „Rex pacificus magnificatus est super omnes reges terrae“. — Po kratkej razpravi o trudu in delovanji O' Connellovem za dosego emancipacije irskih katolikov, primerja govornik njega z Napoleonom I. in prisposodblja zasluge obeh mož, ki sta bila v najnovejšem času najznamenitejša, rekši: „Nepristranska zgodovina bo priznavala, da je bil O'Connell duh miru, Napoleon duh vojske: Eden je ohranil sinove njih materam, može njih ženam, očete njih otrokom; drugi jih jim je jemal; eden je rešil na milijone življenj, drugi jih je žrtvoval; eden je oznanoval zvestobo, drugi vstajo in punt zoper vse obstoječe vlade. Ime enega spominja le na nesebičnost, na ljubezen do pravice, reda in postavnosti, ime drugega pa na velike prevrate, nepravilnosti, posilovanja. Eden je oživel načela državljanske neodvisnosti, drugi jih

pogosto se je pokazalo, da se nič ne doseže, če ima kedo nesrečo sedeti na desni strani zbornice. Ne bi hotel dati nove prilike k temu dokazu, ki silno škoduje državnim koristim, zato bodem le ostal pri tem, da bodem zoper predloge odsekov glasoval.“ (Dobro na desni.)

Vtis tega govora je bil velikansk; Hohenwart je namreč eden najboljih govornikov v zbornici, in gotovo tudi najzmožnejši državnik med vsemi poslanci. Govori pa jako jasno, lepo, izbrano, brez strasti. Kadar usta odpre, popuste poslanci raznih strank svoje sedeže, in se vstopijo okoli njega, le en mož, piše se „Politiki“, navadno beži iz dvorane, kadar Hohenwart začne govoriti, namreč dr. Herbst, kterelega pa grof Hohenwart menda ravno ne pogreša. Za Hohenwartom je govoril mladi Plener in naposled se je o isti reči oglasil tudi minister Lasser, čigar govor je bil v marsikterem oziru tudi zanimiv.

Politični pregled.

V Ljubljani, 24. novembra.

Avstrijske dežele.

V državnem zboru je denarni minister, kakor smo že omenili, poročal o obravnavah med Cislo in Translo. Pa g. minister ni nič novega povedal, kar ljudje že niso vedeli. „N. fr. Pr.“ pa je objavila novi bankini statut, ki priča, da je vlada ma'ljarska pri obravnavah zmagala. Narodni banki ta statut ni po volji in se bode neki s prošnjo obrnila do državnega zbora, da bi se ne sprejel. — V šolskem odseku je poslanec Süßs rekel, da se za notranjo vravnavo šolstva pri nas premalo stori. Tudi je napačno, da se od vaškega učitelja toliko zahteva, kakor od učiteljev glavnih mest. Po njegovi misli bi se morali učitelji deliti v tri vrste: za navadne šole, za boljše šole, za ktere bi veljalo to, kar se zdaj zahteva od učiteljev, pa za meščanske šole.

Dalmatinskemu namestniku bar. Rodiču so narodna društva in narodne občine čestitale, da ga je g. Lasser takro krepko proti poslancu Giskri zagovarjal. V Šibeniku so celó mesto razsvetlili in z možnarji streljali.

Vlada je prepovedala iz Avstrije konje izvaževati v tuje dežele.

Vnanje države.

Ruski car je angleškemu poročniku rekel, da si nikakor ne misli prisvojiti Carigrada, ali pa celó Angleže prijeti v Indiji. On hoče le zboljšati stan kristijanov na Turškem,

je uničil. Eden je 40 let delal za svobodo narodov; drugi je vstvaril pod imenom centralizacije občno sužnost. In od kod ta razloček? Ker je vodila Napoleona častilakomnost, O' Connella pa ljubezen. Oni je skrunil krščansko vero, ker je vidnega glavarja sv. cerkve v ječo pahnil; ta jo je častil, spoštoval, ljubil in daroval lastno srce temu glavarju za tribut. Prvi, človek po načelih svetá, posluževal se je neverseke filozofije, da vtemelji sužnost; drugi, mož po sv. evangelijski, opiral se je na pobožne vaje sv. vere, njene nauke in njeno ljubezen, da pomaga svobodí do vladarstva; in zato je vtemeljil eden stalne zmage, ko je drugi te zginjati videl, še predno je umrl. Eden je zapustil svitle sledi, drugi krvave; in med tem, ko vzbuja spomin na Napoleona, ne vem kako, neke žalostne, strašne občutke in neko nekoristno, s solzami zedinjeno občudovanje; razveseljuje spomin na O' Connella našá srca; da, spomin O' Connellov, vedno blažen, bode ostal ljubezen in radost svetá.“

(Konec sledi.)

kar zahteva njegova čast in čast Rusije, ter v ta namen za nekaj časa zasesti Bulgarijo, če bi Turčija drugače ne hotela dovoliti potrebnih prememb, Avstrija pa bi zasedla Bosno. Na Angleškem so bili s tem pojasnilom jako zadovoljni.

Srbska vlada je enemu oddelku razpuščene svoje vojne dala povelje, da se mora nemudoma zopet zbrati. Iz Rusije pričakujejo 6000 prostovoljcev.

Turški poveljnik Muktar paša je hotel del svoje vojne čez avstrijsko zemljo pri Gružu spraviti na ladijo turško. Pa gosposke avstrijske mu niso dovolile prestopiti naše meje, ladiji pa so zapovedali, da mora nemudoma zapustiti to gruzko ladišče. — Trdnjava Nikšiči trpi veliko pomanjkanje živeža; Turčija se je vsled tega obrnila do vnanjih vlad, da bi one Črnogoro pripravile, da bi dovolila preskrbeti trdnjavo s potrebnim živežem.

Izvirni dopisi.

Z Višnjegore, 21. nov. Slišali ste že o nenadni smrti tukajšnjega mogočnjaka Bregarja, ki je pri volitvah vse volilce za nemčursko reč na svoji strani imel. „De mortuis nil nisi bene“, ta pregovor spoštujem tudi jaz, vendar si ne morem kaj, da ne bi omenil, da bo po njem žaloval posebno naš okrajni glavar ker se utegne pretrgati mreža, katero je ta zelo gibčni gospod za prihodnje volitve v deželni zbor tu pri nas že zdaj razprostrl. Višnjegorcem se je neki obetal, da bodo dobili okrajno sodnijo, na Hudem pa se jim je obetala šola, katero si pa Hujčani lahko napravijo sami, če jo zidajo na svoje stroške in si plačujejo učitelja, kterega jim gotovo nihče ne bo plačeval iz lastnega žepa, kajti blagodarnosti ne najdeš med takimi ljudmi.

To Vam sporočam le iz tega namena, da zveste, da je naš okrajni glavar že zdaj pridno na nogah za prihodnje volitve. Več bi vam lahko še povedal, ali ker vem, kako censuro imate, razložim Vam vse v pismu, ki ni za tisek namenjeno, da se boste vedeli po tem ravnati.

Naj še to povem, da so ljudje, ko je mrlič še na „parah“ ležal, iz hiše njegove odnesli, kar je mogel kdo dobiti, železo iz štacune, obleko, fižol itd. Tudi listnica z denarji je zginila. Pravijo, da so nekteri celo prišli z vozmi in odpeljali ukradene reči. Kje imajo ljudje vest, da si prilastujejo tuje blago, ker umrli nima lastnih otrok? Sodnija bo menda tatovom in tatičem že prišla na sled in jih dostojno kaznovala.

Iz tuhinjske doline, 18. nov. Ker je v 124. listu „Slovenca“ neki dopisnik iz kamniškega okraja osmine po ranjkem gosp. fajmoštru Lukežu Dolencu nekoliko omenil, naj bo tudi meni dovoljeno od druge strani to reč pojasniti po pregovoru: da se resnica prav spozna, je treba čuti dva zvoná.

Dopisnik toži, da pri osmini cerkev ni bila napolnjena; to je tudi res, kajti bilo je lepo vreme in ljudje so imeli ravno mnogo dela s setvijo; kdor pa o pravem času ne seje, tudi nima kaj žeti. Dalje pravi, da so po končanem opravilu pridrli nekteri v farovž ter gospoda dekana nadlegovali z vprašanji, da so jim priletel gosp. dekan komaj sproti odgovarjali. Kdo pa so bili tisti, ki so v farovž prišli kakor ključarji vsih naših cerkvá, kterim so bili pa gospod dekan poprej naročili, da imajo po končanem opravilu v farovž priti.

Zavolj bire pa, o kateri dopisnik misli, da je nočemo odrajtovati, ni vse istina. Letos smo še več bire dali, kakor je bilo pa zaslužene. Od tistega časa, ko so ranjki gosp. fajmošter k nam prišli, nismo nobenega kaplana dobili, in smo kaplansko biro pokojnemu gosp. Dolinarju dajali, ker so nam ob nedeljah in praznikih drugo božjo službo opravljali. Ko so pa umrli, dobili smo gosp. Jermana, ki so nam za kaplansko biro tudi skozi več let drugo božjo službo opravljali. Ko so pa tudi ta gospod umrli, so ranjki gosp. Dolenc sami s privoljenjem v. č. škofijstva dvojno službo božjo do 1. postne nedelje t. l. opravljali, in zato smo jim tudi kaplansko biro dajali. Akoravno so imeli letos kaplanske bire le eno tretjino zaslužene, jih je vendar veliko, ki so celo biro dali ali saj polovico, in le enih 6 je takih, da kaplanske bire niso nič dali, kar jim je pa že žal. Ko bi drugače ne šlo, naj se pa tožijo za to, kar je zasluženega. Brez svojeglavcev pa ni nikjer, tako tudi tukaj ne.

Da bi pa morali tudi kaplansko biro odrajtovati, če bi tudi dveh služeb božjih ne imeli, tega nam ni še nobeden prej trdil, in zavolj te bire je sedaj prepír.

Kar dopisnik v 129. št. „Slovenca“ pripoveduje, da smo Tuhinjci še tako sirovi, da bi bili č. č. patre, domu grede napadli, ni vse istinito. Dopisnik je pač slišal zvoniti, pa ni vedel od kod; da bi našo tuhinjsko dolino očrnil, je to nam podtaknil in po svetu raztrbil.*

Eden tistih, ki smo bili takrat v farovž poklicani.

Iz črnomeljskega okraja, 20. nov. Pri učiteljskem shodu 16. t. m. so učitelji našega šolskega okraja za svojega zastopnika, kar je bil dozday vrli gosp. Stanonik, v okrajni šolski svet izvolili semiškega učitelja g. Schillerja, ki sicer ni napačen človek, a vendar ne odločen narodnjak, ker svoj plajšč vedno le po vetru obrača. Kakor sem zvedel, so strahopetni učitelji popustili skoz in skoz značajnega in pogumnega gospoda Stanonika edino le zato, da bi se z novo izvolitvijo prikupili g. Pirkerju. En sam učitelj iz Črnomlja se je upiral tej izvolitvi in se potezal za gospoda Stanonika, ki je bil dozday po vsem dober zastopnik. Bi li ne bilo dobro za učitelje in šole naše, ako bi deželni odbor s svoje strani odločil gospoda Stanonika v naš okrajni šolski svet?

Domáče novice.

V Ljubljani, 25. novembra.

(Zadnjič zapečateni „Slovenec“) se je po razsodbi deželne sodnije pregrešil zaradi kaljenja javnega reda in miru po § 300 k. p.

(Čitalnični pevci) so 23. t. m. zvečer svojemu ljubljenskému predsedniku, dr. Janezu Bleiweisu, ki je včeraj obhajal svoj god, pod oknom zapeli nekaj prav mičnih pesmic, ki so se v nočni tihoti jako prijetno in daleč okrog razlegale ter k hiši očeta našega privabile mnogo poslušalcev in častilcev neprestrašenega buditelja in voditelja naroda slovenskega, kterega naj nam Bog ohrani še mnogaja leta (Hiralnica.) Veliko in lepo delo ima dežela naša to leto zaznamovati v knjigo krščanske ljubezni; to je prekorigstvo in potrebno zavetišče za hirajoče ali hiralnica, ktera je,

*) Dopisnik je govoril le od surovosti tamošnjega ljudstva sploh, in ni ravno Šmartenčanov dolžil, da so to storili. Kako bi nam bili tedaj vstregli, ko bi nam bili to reč bolj pojasnili. Ker pa naravnost ne rečete, da se ni nič zgodilo, smo morali zadnje vrstice izpustiti. Vred.

razun pristranskega poslopja, srečno dodelana in je bila 25. avg. t. l. s kapelo sv. Jožefa vred od prečast. knezoškofa posvečena. Ta ustanova je vseskozi primerna zdatno polajševati ljudsko revščino, ker ravno hirajoči potrebujejo najbolj blage pomoči in tolažbe, ktere bodo v tej hiši v obilni meri našli. S tem je pa tudi pomagano njihovim družinam, kajti taki bolniki zahtevajo mnogo skrbi in postrežbe, in so pogostoma dolgo časa domačim v veliko nadlego, pa tudi več ali manj njihovemu zdravju na kvar. Sedanjiki in prihodnjiki bodo zato hvaležni blagosrčnim dobrotnikom, pa tudi družbi usmiljenih sester ter pregorečemu gospodu Karolu Hajdrihu, kteri se je toliko trudil za to prekorigstno ustanovo. Veliko, prav veliko se je že doseglo, a ne še vse; zakaj toliko delo ne more biti sad enega trenutka, tudi ne zasluga enega omejenega ljudskega kroga, marveč vedno živa in delavna ljubezen bode to, kar je v blagor trpečemu človeštvu pričela, skrbno gojila in nadaljevala. Poleg poslopja, ki še ni do čista splačano, treba še zdatnih pripomočkov, da se bodo mogli hirajoči brezplačno sprejemati, ker le tako se bo zamogel doseči zaželjeni namen. Glasé se že prošnje iz mesta in iz dežele, kterih pa vslišati ni mogoče pri najboljši volji, dokler nima hiralnica obilnejših pripomočkov. Prečastita duhovščina, ktera je dobro previdela potrebo take ustanove, je doslej z lastnimi darovi in s prostovoljnimi zbirki to delo blagosrčno pospeševala, in nadejati se je, da tudi v prihodnje ne bode opustila na enaki način delati za to celi deželi koristno dobrodelno napravo. Ker duhovščina naša ne prispada k bogatašem in s časnim večidel ni preobilno preskrbljena, pride lahko ta ali oni v položaj in okolščine prositi sam sprejema v to hišo, in nadejati se mu je, da najde tu proti zmerni odškodnini blagosrčni sprejem. Tem rajše bomo tedaj to dobrodelno ustanovo podpirali še sami, ter vplivali na druge, da pridobimo hiralnici čedalje več dobrotnikov in prijateljev. Ker je pa preč. gosp. Hajdrih že odšel na kraj svoje odločbe, naj se milodari za hiralnico pošiljajo predsedniku družbe sv. Vincencija preč. g. dr. Ivanu Gogali, kteri bode darove v imenu hiralnice sprejemal ter na dotično mesto oddajal.

(Slovensko gledišče.) V ponedeljek 27. t. m. se bodo predstavljale 3 igre: „Ena se more omožiti“, „Išče si imena“, in „Dr. Robin“. Vse te igre so neki zelo mikavne, zato se bo gotovo gledišče napolnilo.

Razne reči.

— Duhovske spremembe. V Lavantinski škofiji: Duhovna svetovalca Lavantinske škofije sta postala preč. gg.: Fr. Trafenik, dekan Šaleške doline, in Jakob Paltauf, bivši župnik na Razboru, sedaj penzionist v Gradcu. — Č. g. Alojz Dečko je postal provizor pri sv. Roku ob Sotli. — Umrla sta čč. gg.: Jož. Florijančič, nekdanji dekan v Gornjem gradu, in deficient Jože Vraz ml. R. i. p. — Župnija sv. Roka ob Sotli je razpisana do 26. grudna t. l.

V Krški škofiji: Č. g. Krofič Miha, fajmošter v Št. Rupertu blizo Velikovca, je potrjen za dekanijskega svetovalca. Č. g. fajmošter v Borovljah Legat Val. je dobil faro Žitaroves. Č. g. provizor Šercer Ant. gre iz Žitarovesi za provizorja v Borovlje. Č. g. Šaubach Franc ostane za provizorja v Vašinjah. Č. g. Smeričnik Bošt., fajmošter na Žihpoljih, je stopil s 1. nov. v stalni pokoj in Žihpoljsko faro oskrbuje č. g. Rakeb Jož. provizor na Golšovem. — Umrl je dne 3. nov. č. g. Kronik

Janez, fajmošter na Ziljski Bistrici. Bistriško faro oskrbuje začasno č. g. Štembal Mart., provizor v Gorjah.

Duhovnije: Bistrica na Zili, Borovlje, Vašnje in Žihpolje so razpisane do 21. dec. t. l.

— Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem. Na Štajerskem: G. Jože Fliker (iz Ribnice), nadučitelj v Assachu (na zgornjem Štajerskem); g. Flucher, podučitelj v Ptujju je umrl. G. Žvokelj, podučitelj na Vidmu. G. Pavl Leitgeb (od sv. Duha v Ločah) v Konce; g. K. Mešovšek (iz Kamnice), podučitelj k sv. Magdaleni v Mariboru; gospodična J. Milek (ljubljska učit. kand.), podučiteljica na Doberno (Neuhaus); g. Milan Obersky (iz Lemberga), nadučitelj v Ponkvo; g. Jos. Podpečan (iz Bizeljskega), podučitelj v Slivnici pri Celji; g. J. Troha (iz št. Pavla pri Bolški), učitelj v Velenje; g. A. Žagar (iz Črešnovic), podučitelj k sv. Pavlu pri Bolški. (G. Fr. Podobnik (pri sv. Jakobu pri Celovcu), je za št. Pavl pri Bolški resigniral, ravno tako tudi g. Ivan Rupnik (iz Svetine pri Celji) za Dramlje.

V tržaški okolici: G. Čargo iz sv. Križa na Prosek; g. Pellizzon (iz Proseka) v sv. Križ; gospodična Piano (iz sv. Križa) v Rojan; gspd. Ana Blažek, učiteljica na Opčini; gspd. Mar. Škerle, učit. v Rojanu.

— Cerkveni napevi. Odbor „Glasbene matice“ opozoruje gospode organiste na zbirko cerkvenih pesmi, katero je letos izdala „Glasbena matica“ in se dobiva pri vseh ljubljanskih bukvarjih in pri g. M. Gerberji. Ta zbirka z naslovom: „Zdihljeji k Mariji devici naši ljubi gospej presvetega srca“, ima prav lahke in melodijozne napeve na besede Janez Volčičeve, katere je vglasbil č. o. Angelik Hribar in so posebno pripravne za cerkvene pevce po deželi. Cena enega iztisa je 1 gld. 20 kr.

— „Dionysius Petavius“, je slavnostna knjiga (Festschrift der k. k. Universität Graz aus Anlass der Jahresfeier am 15. Nov. 1875), katero je o učenem jeziku 17. veka spisal naš učeni rojak, veleč. g. dr. Fr. Stanonik profesor dogmatike na vseučilišču v Gradcu. Knjiga natisnjena letos, ima v sebi XXIII so- stavkov in 86 poglavij ali oddelkov ter šteje v vel. 4° str. 123. Najprej našteva pisatelj vire in pomočke svoje, potem razpravlja življenje Petavijevo, njegove humanistične pa teologične spise; o njegovih zaslugah za katoliško dogmatiko, njeno zgodovino in za teologično kontroverzo hoče pa kaj več povedati še o drugi priliki. Spis ta vendar ni le monografija, kakor je „Vaterland“ prav bil omenil, marveč vsa doba njegova se nekako pojasnjuje po njem. Da je tedaj učenje cerkvenih očakov in cerkvene starodavnosti mnoge najblagše protestante pripeljalo spet v naročje katoliški cerkvi, se tu lepo spričuje. Teologične prepire sodi pisatelj krotko in zmerno, in trden v nezmotljivosti katoliške cerkve in njenega poglavarja vesoljnega učenika vendar na nobeno stran noče žaliti. Beseda je prosta, pa umevna. Sploh se sme reči, pravi tudi poročevalec v „Literar. Centralblatt für Deutschland“ (Dr. Zarncke, Leipzig 1876 Nr. 44.), da smo po dr. Stanoniku dobili dragocen donesek k učenostni povestnici XVII. veka, kateri je namenjen res tudi le učenostnikom ali učnjakom.

— Hrvatska mladež je izprožila misel, naj se postavi spomenik Zvonimiru, kralju vseh Hrvatov, in pričenjajo v ta namen pobirati že doneskov. „Hrvatski dom“ je zabavnik, ki ga daje na svetlo hrvatska omladina, in tudi letos se pozivajo po društvu vseučiliškem

istega imena, naj zberejo svoj duševni rad ali izdelek ter spravijo čim prej na dan, in pokažejo svetu, da resnična je njihova prislovica: „Mlada ljeta, nada svieta“. Resno učenje pa npravno življenje je najbolje poroštvo srečni bodočnosti.

— Družba sv. Mohora. Pisateljem v spodbujajo in podporo je razpisal družbini odbor tudi za prihodnje leto več daril. Do 15. t. m. so odboru došli sledeči rokopisi, ki tekmečujejo za razpisana darila:

1. „Učitelj Dobrašin“ — podučna povest; hrvatski spisal Iv. Trnski in izdalo društvo sv. Jeronima v Zagrebu.
2. Tri povesti: „Goličanova rejenka“, „Debeloglavec“ in „Gorčni čuvaj“.
3. „Filip Jakob Kafol“ — životopis.
4. „Spomin na Oglej“ in 5. „Hoja na Vezuv“ — potopisni črtici.
6. „Nekoliko besed o sadjereji“.
7. „Pijača in človeško zdravje“ in
8. „Ali bomo kedaj sžigali mrličje?“

Rokopisi so gg. presojevalcem izročeni; darila se bodo po razsodbi izplačala Vodnikov dan 2. februarija.

Med tem, ko neutrudljivi poverjeniki k pristopu vabijo in nove in stare ude nabirajo, se družbine knjige za prihodnje leto poredno dotiskujejo. Od šestere bukev, ki so udom l. 1877 namenjene, ste v natisu že skoraj dovršeni: a) „Občna zgodovina“ — četrti snopič v 30.000 iztisih. Na pol ednajstih polah obsega povestnico rimskega naroda od dobe državljanskih dob do propada rimske vesoljne države in do preseljevanja narodov. S tem zvezkom je tedaj končana zgodovina starega veka.

b) „Umni kmetovalec“ — obsega v tretjem snopiču na pol devetih polah nauk o lanoreji, o drugih predivnatih in kupčijskih rastlinah in uči umno vrtnarstvo in gozdorejo. Sedaj se stavi in tiska zadnji snopič: „Kristusovo življenje“, tako, da bode prihoduje leto priljubljena knjiga srečno dovršena.

S posebnim veseljem pa bodo vsi družbeniki sprejeli toliko zaželjeni drugi del molitvene knjige, ki jo spisuje prečast. gosp. Fr. Kosar, korar v Mariboru.

Priročno in spretno, kar je le njemu lastno, je preč. gosp. pisatelj tudi v drugi del molitvenika nabral iz sv. pisma, ali iz cerkvenih molitev in pesem ali iz pisem sv. božjih služabnikov toliko prijetne in vsakovrstne hrane, da se tudi drugi del po vsej pravici imenuje: „Nebeška hrana — bogoljubnim dušam dana“. Lepo se vjema s prvim delom, ki ga je družba izdala pred dvema leti; lahko pa služi tudi kot za-se obstoječa molitvena knjiga.

Družbeniki bodo zares imeli nebeško hrano za cerkev in dom, za dni zdravja in veselja, pa tudi za dni žalosti, trpljenja in za smrtno uro. Pričakovati tedaj smemo, da bode ravno drugi del „Nebeške hrane“ privabil zopet prav obilno število novih družbenikov. Resnica je, da se je l. 1875, ko je prišel prvi del na svetlo, oglasilo 2256 udov na novo. Naj se zgodi še v prihodnjem letu!

Po občni želji bode odbor skrbel, da se naročeno število molitvenih bukev ob enem v Celovcu dostojno in po najnižji ceni veže. Družbeniki, ki želé vezanih molitvenih knjig, naj letnini priložijo in gosp. poverjenikom izročé 40 kr.

Slovenski volilci v Trstu

IV. mestnega razreda!

Politično društvo „Edinost“, katero brani in terja pravice slovenskega naroda, zedinilo

se je z meščanskim volilnim odborom, da bomo skupno in složno delali na volitvenem polji.

Možje, katere Vam mi in meščanski odbor predlagamo, so znani poštenjaki in zmožni v zboru zastopati vse Vaše koristi, in ti so sledeči gospodje:

Aite Giuseppe, prisežni zvedenec.
Angiolin Giacomo, posestnik in najemnik zidarskih del.
Antonšič Giuseppe, pomorski kovač.
Bertini Luigi, črevljarski mojster.
Dollenz Giuseppe, sodar in posestnik.
Formiggini Vital B., mešetar.
Palese Pietro, posestnik in arhitekt.
Scandella Alessandro, posestnik.
Schivitz Val. Matteo, inženir.
Schultz Mihele, brivec in lasar.
Tossich Antonio, posestnik in trgovec.
Urban Michele, slikar.

Slovenski volilci IV. razreda! Pridite vsi osobno na volišče in volite enoglasno od nas nasvetovane možake!

Volitev bode v ponedeljek 27. novembra od 9. ure zjutraj do 1. ure popoldne in od 4. do 7. zvečer, v drugem nadstropji magistratnega poslopja.

V Trstu 20. novembra 1876.

Odbor političnega društva „Edinost“.

Listnica vredništva.

G. F. St.: Da!

Umrlí so:

Od 21. do 23. nov. Janez Zupančič, bivši kupec, 95 l., vsled starosti. Jožef Perc, mizar, 33 l., v boln., za jetiko. Terezija Grašič, del. o., 1 l., za davico. Franc Rupnik, rok. pom. 33 l., v boln., za jetiko. Peter Novak, hiš. pos. o., 10 m., za vodenico. Helena Jerančič, gostinja, 25 l., v boln., za jetiko. Suzana Pečnik, del., 46 l., za jetiko. Johana Briški, gostil. o., 2 1/2 l., za vstriplj. pljuč. Andrej Čater, kondukt. 50 l., za sušico.

„THE GRESHAM“ zavarovalno društvo na življenje v Londonu.

Sedež podružnice za Avstrijo je na Dunaju, Opernring št. 8.

Aktiva društva znašajo nad	53,000.000	frnk.
Letni dohodki na premijah		
in obrestih 30. jun. 1875	11,851.351	„
Za zavarovanja na življenje		
in odkupljenja je društvo		
od vstanovitve (1848) iz-		
plačalo nad	62,000.000	„
V zadnji 12 mesečni dobi		
se je društvu stavilo za	43,942.475	„
novih ponudeb, in v zad-		
njih 21 letih stavljenega po-		
nudbe zdaj skupaj zna-		
šajo več ko	720,000.000	„

Razglede in vsakotera pojasnila daje zastopništvo za Kranjsko, Koroško in Spodnje Štajarsko v Ljubljani pri gosp. Valentinu Zeschko-tu, agenti po deželi in podružnica za Avstrijo (66—4)

na Dunaju, Opernring št. 8.

Kapljice (duh) za gožo (krof)

izvrsten pripomoček za gožo (krof) pošilja po 1 gold.

V. Franz
v Holoubkau (Česko).

Pri njem se dobivajo tudi kapljice (duh) za putko (zoper putko in trganje po udih) 1 gold. 20 kr. (33—22)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.